

Szerkesztői szállítás

Belső-farkas-utca 76. szám, hova a lap szelvény rézét illető közlemények eljuttatandók.

Az értekezési cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adhatnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepek kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Kiadó-hivatal:

tekin. János könyvkereskedés, hova az előfizetők a hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasábrótt garmond sor ára 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppolik Alajosnál (Wollzeile 22. Hasenstein és Voglerl (Neuer Markt 11.)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-1. 9. szám emelet.)

A „KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt. Félévre 6 frt. Egy hónapra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legzélszerűben postai útványnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Kolozsvár, october 20.

(L—t.) A „M. P.” igen boszus a miatt, hogy Tisza Lajost megválasztották képviselőnek, s e fölött érzékeny panaszokat hallat.

Legkevésbé sem vesszük rossz néven neki e hangot, miután azok után, a miket az ellenzéki lapok b. Szentkereszti „több, mint bizonyos” megválasztásáról irtak, eléggé röstelhetik e fordulatot, s mindenkép igyekezhetnek, hogy zajongásaikkal másfelé fordítsák az ember figyelmét.

Értjük tehát a boszus hangot; igen olyszerű mondásuka, hogy a kormány mindkét könyvével „Erdélyre” támaszkodik, de a képviselőségért ide emigrált miniszterek, a megválasztás után, becsapják előttünk az ajtót, ha kérelmünk van, s nem segítenek rajtunk semmivel. Értjük e hangot, s miután ők aranyhegyek ígéretével jutottak be az országházba — mint például b. Orbán Balázs, és ki tudja, Papp Miklós is mi mindent ígérhetett Fehérvártt? — azt hiszik, hogy ez esetben is Tisza Lajos sem tehetett másképp, mint hogy ígért sokat és nagyot. Az ellen tehát semmi kifogásunk, ha a „M. P.” így árulja el saját taktikájukat, de egykét oly dologra mégis csak figyelmeztetnünk kell e mélyen tisztelt lapársunkat, a mi által nem csak taktikáját, de nagy mérvű fogalomzavarát is kiállítólá leplezi le.

Egyik az, hogy „Erdélyt” és Magyarországot, mint két egészen idegen országot emlegeti. Fölhányja, hogy Bittó, Kerkápoly és Tisza Lajos, három minis-

ter „Erdélybe” emigrált képviselőségért, de arra nem emlékszik, hogy Magyarországon erdélyit választottak volna meg. Ha valamit e körülményből lehet következtetni: az nem más, mint hogy az erdélyi részek kapacitások dolgában nem valamely kiváló gazdagok, s így örülhetnénk, ha saját képviselőségeinket mindig arravaló egyénekkel tölthetnők be, a mi nem mindig és mindenütt történik meg. De oly különbséget tenni a két ország-rész között, mint a „M. P.”, ki a királyhágóntuliakban idegeneket, „emigránsokat” lát, csak annak juthat eszébe, ki bizonyos párttal együtt szeretné az unio-törvényt megint revisio alá venni s a két részt maig külön országnak tartja.

Hiszen önök azok, kik a fenforgó viszonyokat tekintetbe nem véve, szeméretnek a kormányt, hogy az erdélyi részekben az osztrák törvényeket fontartja, s kik gazdag tőkét faragnak a királyi biztosság vagy a csendőrség kérdéséből; vádakat emelnek, hogy az erdélyi részek, bizonyos tekintetben még mindig külön intézkedés tárgyát képezik — s viszont azok is az önök soraiból telnek ki, a kik külföldinek mondják Bihar vagy Somogy szülöttségét, csak hogy egyik-másik particularis szűk látókörű bús magyar számára argumentum ad hominem kerekedhessék belőle.

Elvégre talán csak megfontolhatnók, legalább magunk, hogy bár az oly párt-érveléseket mellőzzük, melyek szakasztott másai a nemzetiségek követeléseinek, melyeket azok a magyaroktól kölcsönözvén, kész fegyverekké kovácsolhatnak éppen a magyar ellen. Lehet, hogy ily panaszok által folgerjeszthetni egy-két szavazó kedvetlenségét s áthódíthatni őt az ellenzék táborába, — de alig hisszük, hogy fölért ez a nyereség bármely párt részére is azt a veszteséget, melyet az által látunk, ha sipot adunk a másik fél törvényellenes velleltetésének szájába. Am hassunk csekély erőnkkel oda, hogy leomoljanak azok a gátak, melyek az unio teljes keresztülvitele előtt még állanak, ha eljöttnek látjuk az időt, hogy minden különbség megszüntetessék; ám küzdjünk az ildom, sőt

akarnának, hanem, mert együgyűségükben nem tudják mi a jó. Esztei megérkezésével a város udvari szint öltött; folytonos katonai szemlék, ünnepélyek, hivatalos kimértég, katonai szigorúság jellemezték ittlétét. Megérkezte után az országban fényes körutat tett s csak az országgyűlés megnyitására érkezett vissza.

Az ország pedig az alatt a követek választásával s az utasítások készítésével volt elfoglalva. Valamennyi megye szigorú utasításba adta követének, hogy alkotmányos jogaiól egy hajszálnyit se engedjen s annak sértetlen helyreállítását tántoríthatatlan állandósággal követeljék. Alsófejer egy lépéssel odább menvén, utasításában megbizta követét: munkálkodjanak oda, hogy az országgyűlésszólitsa fel az udvari cancellariát és a kormányzókat, hogy minden irományt szolgáltatassanak ki vizsgálat alá a törvénytörések indítóinak kitadására, különösen a kiknek eszközéséből Wlasich ide polgári és katonai hatalommal felruházva küldetett.

A kormány aggodalommal, a nemzet reményével nézett a gyűlés elé.

Máj. 24-én ültek össze a rendek előleges tanácskozást tartandók. A tanácskozás tárgya a ház elnöke föléli kérdés volt. A kormányzó, támaszkodva az 1791-iki 11 t. cikkre, kebeléből ideiglenes elnököt szándékozott küldeni, de a gyűlés a kormányzókat, mivel nem választva volt, mint nem létezőt tekintette; hivatkozott

a szenvedély fegyvereivel is az unio mellett, de ne fadjon pártszenvedélyünk oda, hogy az ellenfél hitelének gyöngítésére bármely fegyvert elég jónak tartunk s legkevésbé azt, mely mindnyájunk fő-oháját, magát az uniót negálja.

Ha elvesztették önök ismét egy ke-
rületüket: lássák ebben annak tanúságát, hogy az értelmiség, kinek — hála az égnek — még tulnyomó befolyása van népünk legnagyobb részére, a mostani többség mellett áll s az idők hangosan kiáltó jeleire megdöbben hazafi szívök még azoknak is, kik talán eddig, a nyugalmasabb időkben, egy kis oppositionalis experimentatiótól sem ijedtek vissza. Lássák be önök, hogy semmi fényesebb bizonyosságot a kiegyezési politika mellett nem tehet vala, mint éppen a most függőben levő lajthántuli kérdés, melynél, mint láthatjuk, ismét Magyarországnak jut a szerep, hogy súlyos szavát latba vesse a birodalom consolidált állapotának érdekében.

S a másik, mit ugyanez alkalomból a „M. P.” cikkezójének figyelmébe kívánunk ajánlani, az, hogy ne terjesszék a falu-tornyos politikát mindig és mindig, ismételve, midőn követünket az egyes ke-
rületek particularis érdekeinek képviselőiül tartják. A kerületek választják ugyan azokat, de az ország képviselőivé, mert az egész ország általános érdeke, nem pedig egy-egy vidék igénye kívánja meg, hogy a józan értelem politikáját követő képviselők üljenek az egész ország törvényhozó házában, kik, mint az egy édes anya testvér-gyermekei, vállvetve, közös akarattal munkálják az egységes ország legfőbb javát, legjobb meggyőződésük szerint.

Ezeket akartuk a „M. P.” cikkezójének figyelmébe ajánlani, ki minister-képviselőinkben emigránsokat lát.

BELFÖLD.

Román lapszemle.

A román lapok hasábjait jelenben nagyobb részt a törvénytörések szervezése és a kinevezett elnökök bírálata tölti be. Nagyon zokon veszik, hogy a nagyobbára román lakók-

1741-re, midőn hasonló körülmények közt maga Mária Terézia hívta fel a rendeket ideiglenes elnök választásra; a rendek tehát elismert jogokkal élve, elnökké gróf Nemes Ádám kormányzóki tanácsost választották, habár őt Kolozs, Küküllő, Doboka, Torda, Közép- és Belső-Szolnok követi utasításuknál fogva elnöknek nem ismerték el, mivel kormányzóki hivatalnok volt. Nemes Ádám a gyűlésen megjelent s a rendeknek tudtul adta, hogy a kormányzó elnöknek nevezte ki. A gyűlés felzúdult s csak mint választott elnököt akarta elismerni. Most Nemes az „elnökséget nem csak küldetésénél, hanem választásánál fogva is kívánja elfogadni.” A rendek újonnan ellenmondtak: s csak későre tudták rávenni elnöküket, hogy nyilatkozataiból a küldetést kihagyja; míg végre csak mint választott elnök foglalta el széket, s a rendek megnyugodtak.

25-én a falakra minden aláírás nélküli czédula volt kiragaszta, hogy másnap országgyűlés nem lesz, hanem a megtartás napja 24 órával az előtt tudtul lesz adva. Az országgyűlés tagjai e czédulának hitelt nem adhattak, sem törvényességét el nem ismerhették, ha mindjárt Esztei nevében történt volna is, mivel csak a fejedelemnek áll jogában az országgyűlés tartására napokat tűzni ki; ragaszkodva tehát meghívó levelükhöz, másnap országgyűlés tartása végett a gubernium udvarára gyűltek. Az udvar el volt lepeve képviselőkkel és néppel.

ból álló Erdélybe csak 4, s a magyarhoni románok által lakott helyekre csak 21 s így összesen csak 6 román elnök van kinevezve. „Mi lehet e igazságtalanság oka?” kérdi a „Federatione.” „Politikai ok bizonyára nem, mert az igazságszolgáltatásnak semmi köze sincs a politikával. Utóljára is a dolog csak az lehet, hogy vagy nem pályázott több képes egyén, vagy ha igen, azokat nem akarták alkalmazni.” Az első nem áll, mert köztudomású dolog, hogy nagyon sok képesített román egyén pályázott, így csak is az marad fenn, hogy nem akarták őket alkalmazni s illetőleg számdékosan mellőzték a románságot. Ez azonban nem lep meg, mert erre számítottunk, ösmervén embereinket. Tanácsolja végül a románoknak, hogy hagyjanak fel a hivatal kéréssel s forduljanak más független tisztességes életmódhoz. Együttal közli azon törvénytörési elnökök nevét, kik nagyobbára román lakossággal bíró helyekre nevezettek ki.

A „Gazeta Transilvaniei” nyíltan törvénytörésnek nevezi a megtörtént kinevezéseket, melyek az 1869-dik évi IV. t. cikk semmibe vételével ejtettek meg. Örvend egyhá-
aránt a dolognak, s jó leczkénék tartja azon románokra nézve, kikre a fraternisálás most jött reájok. Ebből megtanulhatják újból is, hogy mennyi igaz azokból a hangzatos ígéretek közül, melyeket lelkes toasztjaik között tesznek. Ha a számokat tekintik, keressék meg hol van ott az igazság, testvériség és egyenlőség! Czáfóllólag közli a magyar lapok nyilatkozatait, s különösen a „Pesti Napló”-ét. Ki emeli, hogy maga a „magyar” „Hon” is előismeré, hogy a kinevezéseknél sem a kapacitást, sem a képesítést, sem a közvéleményt tekintetbe nem vették, hanem egyedül a „jobbboldaliságot”

A cikkek végén így kiált föl: Igazságügy-minister ur! ön a legszebb nevet viseli, a mi a világon létezik: az igazság ügy főnöke! Ne hagyja ön nevét hazugságnak, s legyen valóság! Igazságos! Tisztelje legalább az ön befolyása alatt hozott törvényeket, s ne adjon alkalmat arra, hogy az egész világnak kikáltsuk, hogy nálunk nincs igazság!

A Pesten megindulandó új román lapot, melynek címe: „Patria”, szerkesztője Olteanu Ferencz Virgil, a „Gazeta” és „Federatione” nagyon rosszul ajánlják a román közönségnek. „Uj román lap magyar attilába öltözve,” mondja róla a „Federatione”, „A Concordia megszüntte óta folyvást halljuk, hogy a kormány egy új román lapot akar indítani. Ezt most valószínű látjuk, mert a mint hirdetik, a napokban fog Pesten világot látni egy új román lap: „Patria” (magától értetődően, hogy a magyar Patria). Ezen báránybőrbe öltözött farkasnak czélja felvilágosítani a román népet a felől, hogy mily boldogok ők, a ma-

A tanácskozási teremhez vezető ajtó be volt zárva; néhányan a levéltárnokhoz mentek kulcsért, de ez kijelentette, hogy felsőbb engedelem nélkül nem adhatja ki; a képviselők ingerülten távoztak. Először a megyeházban szándékoztak gyűlést tartani, de az nem fogadhatta be a roppant tömeget, tehát a református templomba mentek, hol Lészay Lőrincz és gr. Mikes János elnöklése alatt vegyes előleges tanácskozást vagy, a mint nevezték, nemzeti gyűlést tartottak. A vita tárgya most is csak az elnökség feletti kérdés volt.

28-dikán a gyűlés terme megnyílt, Esztei országgyűlést engedett, de csak azért, hogy nagyobb gúnyt üzzön a képviselőkkel. Alig kezdte a ház magát szervezni, az elnök a királyi biztostól rendeletet kap, hogy elnöki széket hagyja el, mivel állása törvénytelen. Az országgyűlés megszűnt. Méltó boszorkodással hagyták oda a képviselők a termet.

Midőn a kormány magát az országgyűlés összehívására szánta, e nagy engedményt egy szigorú biztos küldésével akarta ellensúlyozni; ez tehát fitymálólá mutogatta kilitét. Az országrendek kénytelenek voltak a nyers hatalomnak engedni, de azt nem felelték, hogy egy ország alkotmányának s tekintélyének megvédésével voltak megbizva. Felkutatattak ugyan a módokat, melyekkel bukásnak indult országgyűléseket fenttarthassák, de a hol alkotmányos joguk volt megtámadva, daczos ma-

A „KELET” TÁRCZÁJA.

Az 1834-diki erdélyi országgyűlés története.

(Folytatás.)

A láng még magasabbra lobbant föl. Galicziában lázadás, az országban dőghalál, Kolozsvártt a katonaság, nép és ifjuság közt nagy verekezés.

A megyék küldöttségei tömegesen indultak fel a királyhoz, országgyűlés tartását kérni. De mielőtt megérkeztek volna, a mart. 2-ik és 18-ikáról kelt királyi leiratok 1834 maj 26-ra, Kolozsvárra, országgyűlést hívtak össze.

A kihirdetett országgyűlésre az uralkodó királyi biztosnak a galiczi kormányzót, Esztei Ferdinánd főherceget, nevezte ki, ki is apr. 11-én Kolozsvárra érkezett. Esztei a királyi ház leggazdagabb tagja, egyike azon osztrák kiadású embereknek, kik az állami életben csak két tényezőt ismernek: a parancsot és engedelmisséget; kik magukat, a legfőbb hatalom nyomán, a legnagyobb bölcseknek is tartják; kik előtt mindenki ellenség, ha nem alázatos szolga, kikről a nép csak rosztat mond, nem azért, mintha egyenesen gonoszat

gyar kormány atyai gondoskodása alatt. Ne ilyen eszközöket használjon a magyar nép, ha ezért akar élni, hanem teljesítse a románság kívánalmait. Reméli, hogy egy igazi román sem fogja pártolni ezen magyar-román lapot.

A „Gazeta” haragszik, hogy a Patria programjában a románnapot a magyar birodalom leghátramaradottabb... népének nevezi. Nem csodálkoznék, ha a román elem egy esküdt ellensége tenné ezt, de igen, midőn így írják alá: „több román az értelmiségből.

Az osztrák-magyarhonban levő fiatalok segélyezése végett alakult romániai „Transilvania” egyület közli azon fiatalok neveit, kik az idén segélyben részesülnek: Anderen Antenu 140 arany segélyvel Olasz vagy Belga országra, Olinesu Tervel, Popesu József s Gabba Miklós 150—140 arany segélyvel Olasz vagy Franciaországba, s többben 70 arany évi segélyvel Bécsbe küldetnek.

Az „Albina” hitelbank részvényesei közül kiemeljük ezeket a Mocsyainak s Pap László 100—100 drb. Papp Todor birtokos 50 dr. Olteanu Lugosi püspök 25 drb. részvényvel sat.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, oct. 20.

(s.) Franciaországban múlt vasárnap, e hó 15-én folytak le az utólagos választások a departementi tanácsokba, hogy mi eredményt: még eddig részletesen nem tudjuk. Az october 8-iki választásokra vonatkozólag a „Journal Officiel” közlése a kimutatást, mely az eddigi közlemények kiigazítására szolgálhat. Ezen összeállítás következtében hangzik: 2860 választás közül körülbelül 1850-nek eredménye ismeretes, a többi még a választástól van függővé téve. Ezen 1850 megválasztott főtanács tagból 94 bonapartista, 194 legitimista; 201 radikális; összesen 489. Ellenben megválasztott 494 mérsékelt köztársasági és 867 liberalkonzervatív, kik a köztársaságot komolyan veszik és becsületes kísérletet akarnak tenni vele. Így összesen 1361 öi választott, ki a kormányt őszintén akarja támogatni, áll szemben 489 radikális és legitimistával. De közönségesen az szokott történni, hogy a nemzetgyűlésben úgy, mint a köztársaságban a radikálisok és a mérsékelt legitimisták a kormányval szavaznak. Ha ezek számát 200 főre tesszük, úgy a kormány támogatására 1500—1600 szavazat áll készen 200—250 ellenében.

A kegyelmezési commissióban Thiers állítólág kijelentette, hogy ő semmi befolyással sem akar lenni a bizottság határozataira. Megmondja a véleményét, ha a bizottság kifejezetten kívánja; de pressiót nem akar gyakorolni. Egyébiránt a bizottság eddigi működésére vonatkozólag hangzik, miszerint a haditörvényszékek által elítéltek francia földön való fogságra kegyelmeztettek meg. Ferré kegyelmi kérvényét valószínűleg elveti a commissio s így párnap múlva készen lehetünk a párisi com-

missióval, közzírt szilárdsággal állottak ott elment. A követek egyik „nemzeti gyűlés”-ükről küldöttséget indítottak a biztoshoz, az elnökség ügyében; ő, mint törvénytelen testület tagjait csak magán audientián hallgatta ki s kijelentette, hogy csak a kiküldött tanácsnak elnöksége alatt remélhetnek országos ülést: evvel szemben a rendek azt jelentették, hogy ily fontos joguk feloldozásának árán nem kívánnak országgyűlést. Már általánossá vált a hír, hogy a hongyülés még tulajdonképi összeülése előtt el lesz osztva. A képviselők az utolsó lépéshez folyamodtak t. i. követeket küldtek a fejedelemhez, kik az elnökség ügyét felfejték s a magyar országgyűlést is közbenjárásra hívják fel. A követség már elindult, midőn jun. 19-re országos ülést hirdettek a táblák. Kolozsvár minden felhívás nélkül fényesen ki volt világítva. A várt napon a rendek összegyűltek, a szász követek kivételével, kik egy kormányzati rendelet következtében nem jelentek meg a gyűlés kezdetén. Nemes jelenti, hogy elnöksége el van ismerve. De még akkor is beszédében a rendek valami olyat vettek észre, mintha elnökségének alapja nem annyira a választás, mint azon kegyelem lenne, melylyel a fejedelem a közökhajásnak eleget tett. Ez elvnek ujjolag ünnepélyesen ellenmondottak; végre Nemes kijelentette, hogy ideiglenes hivatalát, mint választott elnök fogadta el. Mintán a ház jegyzőit is megválasztotta, a főherceget meghívta a hongyülés megnyitására, ki is másnap a gyűlést szokásos formások közt megnyitotta s a királyi előadásokat felolvastatta. A propositiókban első sorban a kormányzati megválasztása volt kitűzve, továbbá az 1791-ben kiküldött rendezeser bizottmányok munkálatainak

munisták egyik pártvezére kivégztetési hírére.

A nemzetközi munkásegylet szept. 17-iki londoni nagygyűléséről, annak idején mindazt küldtük, mi ezen gyűlésre vonatkozolag, nyilvánosságra került. Ezen közleményekben említve volt, miszerint a nemzetközi munkásegylet újabb időben különös előszeretettel fordul Oroszország felé, hol a mindinkább nagyobb tért foglaló nihilizmus, s a Netschajav-féle per által fölvetett eszmék valóban nagy vonzerővel bírhatnak az internationalera. Azon okmányok közt, melyet az említett per napfényre hozott, van egy, mely a forradalmárok hiszekegyét tartalmazza, s mely mellett a párisi kommun legradikálisabb manifestuma is elhalványodhatnék. A forradalmárok ezen hiszekegye következő két ágazatra oszlik: 1. A forradalmárok helyzete maguk iránt. 2.) A forradalmár elítelt ember. A forradalmárnak nem lehetnek érdekei, ügyei, érzelmei, vonzalmi, sem tulajdona, sem neve. Benne minden egyetlen érdekebe olvad fel, egyetlen kizárólagos gondolatba, egyetlen szenvedélybe, s ez a — forradalom. 2.) Belső foruma előtt, nemcsak szavakban, hanem tettekben is, megszakított minden összeköttetést a polgári renddel, az összes civilizált világgal, minden törvénnyel, minden szerződéssel, minden állammal és erkölccsel. Ő a világnak kérelhetetlen ellensége, s ha folytatja életét, ez csak azért történik, hogy a világot annál biztosabban lerombolhassa.

3. A forradalmár, megvet minden tudományt, s lemond a világi tudásról, melyet a jövőben nemzetségek számára hagy fen. Csak egyetlen ismerete van, ez a rombolás. Ezért és csak kizárólag ezért tanulja a gépek tanát, a természettant, a vegyészett, sőt még az orvostant is. Pusztán csak e miatt tanulja, éjjel és nappal, az emberek élő tudományát, a fennálló társadalmi rend jellemét; állását és feltételeit. A forradalmár egyetlen, kizárólagos célja: lerombolni minél előbb ezen gyalázatos társadalmat.

4.) Megveti a közvéleményt. Megveti és legyalázza minden nyilatkozatában és hivatkozásában a jelenleg létező közérköcsöket. Egyetlen erkölcs ránézve az, mi közreműködik a forradalom diadalára. Erkölctelen és bűnös rá nézve csak az, mi eléje akadályt vet.

5.) A forradalmár kéretlenül elítéli az állam és a társadalom minden felvilágosult osztályát. Közte és ezek közt örökös, bár néma vagy nyílt, de folytonos és kérelhetetlen halálharcz létezik. A forradalmárnak meg kell tanulnia elviselni a torturákat.

(Vége köv.)

A KELET magán-távirata.

Feladatott Pesten, october 20. 10 ó. 40 p. d. e.

Érkezett: oct. 20. 11 ó. 35 p. d. e.

Rákoviczában eddig 12 rögtönítélet hozott halálra. Munjában nagy népgyűlés tartott, mely a lázadók részére kegyelmet kér.

megvitatása s a változott körülményekhez alkalmazása. Ezek mellett az ur és pórnp közzti viszony rendezése a legfőbb teendőül lön kitűzve. A latin *) megnyitó beszédre ugyan csak latinul Jósika János felelt, hogy mily szellemben, elképzelhető az országgyűlés határozata után; mihelyt a biztos távozott a gyűlés határozatkép jelentette ki, hogy Jósika beszédét csak magán ember nyilatkozatának tekinti, s ezután a rendek nevében senki se nyilatkozzék.

(Folyt. köv.)

Az ország czimere.

(A képviselőházi bizottság jelentése.)

A tulajdonképeni Magyarország czimere két elemének egyike: a kettős kereszt sajátkép az erszág, — másika: a nyolcz pólya az Árpád ház cimer-alakjának tekintetik.

Az első nézet helyes, és ámbár a kettős kereszt legelőször csakis III. Béla, azaz a valódi heraldika fejlődése korában jelenik meg e király érmein tökéletes heraldikai alakban: nem tagadhatni, hogy ezt már e király előtt is az apostoli ország jelképének, symbolumának nézték; miért is Hartwick püspök Szent István legendájában mondja: „Crucem insuper ante, regi ferendam, velut in signum apostolatus misit” (II. Silvester.)

Ellenben III. Béla korában az Árpád ház cimer-alakja nem a pólya volt, hanem az oroszán; mi világosan kitetszik; Imre király 1197-ben kelt azon okmányából, melyben Ur-

*) Megjegyzendőnek tartjuk, hogy az uralkodó és hongyülés közt folyó fel- és leiratok mind latin nyelven szerkesztettek, s csak a tanácskozás és jegyzőkönyv volt magyar.

Bécsben a helyzet élesebb; tegnap sem tartott meg a várt nagy minisztertanács, csak is értekezletek folytak; a közöministerek és Andrássy állítólág Hohenwarth ellen nyilatkoztak, kinek állása e szerint megingatva lenne. Ma valószínűleg eldől a kérdés. Konstantinápolyban ismét dühöng a kholera.

XXXIV-dik közlemény. *)

Az „erdélyi muzeumegylet” pénztárába folyó 1871-dik évi Januárius 1-től ugyan csak folyó évi októberhő 10-keig beadott pénzekről és pénzértékekről:

A. Részvénny fizettek még pedig:

1. Az 1864-dik évre Csizsár János, Ajtai Lajos évi 5 frt. 2. Az 1865—69-re Deák Farkas évenként 5 frt. 3. Az 1866—68ra Barabás Ferenc évenként 5 frt. 4. Az 1866—69-re Simon Lajos évenként 5 frt. 5. Az 1867—69-re Tolnay Elek évenként 5 frt, mérnök: Horváth Samu pedig évenként 5 frt 25 kr. 6. Az 1868—69-re Jakab János ügyvéd évenként 5 frt és Dorgó Gábor ugyanannyival. 7. Az 1869-re Vajna Antal, Herepei Károly, Sárpataky Zsigmond, Zeyk Domokosné, Petri Ádám, Baczó Gábor, Gróf Toldy Lőrinczné évi 5 frt. 8. Az 1869—70-re a nagyenyedi Casinó négyes részvényben évenkénti 20 frtot, a segesvári luth. gymnasium pedig évenkénti 5 frt. 9. Az 1869—70-re Dr. Groisz Gusztáv, Dr. Miksa György. 10. Az 1870 dik évre Szilágyi Sándor, Böhm Mihály, Csengeri Antal, Barabás Miklós, Fogarasi János, Szendrey Ignác, Toldy Ferenc, Dr. Pauler Tivadar, Venczel Gusztáv, Szamosy János, Bárány Kemény Zsigmond, Papp Alajos, Salamon Ferenc, Balogh István, Dr. Balogh Kálmán, Groisz Károly évi 5—5 frt. 11. Az 1870—71-re Dr. Fischer Lajos, báró Orbán Ottó, Derzi János, Szakács István évi 5 frt, továbbá az 1865-dik éven kezdődő Benkő János az 1870-dik évré 5 frt. 12. Az 1871-dik évre Dr. Bartha János, Szász Béla, Szentes Márton Svaiczter Sándor, Szilágyi Ferenc, Záreczky Jenő, Hunyadi Ferenc, Dr. Császár Károly, Pungur Gyula, n. baczoni Incze Mihály, Dr. Antal László, Czecz Miklós, ifj. Elekes Károly, Moricz István, Veres József, Dr. Csiky Viklor, Mátrai Ernő, Bántó Sámuel, Lakatos Ottó évi 5—5 frt Gróf Bethlen Hermina pedig évi 5 frt 25 kr.

B. Magán kötvénybeni alapítványi tőke után kamatot fizettek:

a) Mihályi Károly 100 frt 1869—1870 re 10 frt. b) Báró Rauber Károly 100 frt 1867—1870-re 10 frt. c) Halmágyi Sándor 100 frt 1870-re 5 frt. d) Dr. Hincz György 100 frt 1867—69 re 15 frt e) Hodor Károly 500 frt 1871-re 25 frt. f) Vévér Farkas nevén 500 frt 1871-re 25 frt. g) Jakab Bogdán 100 1865—67-re 15 frt. h) id. Hintz György 160 frt 1869 70-re 19 frt 20 kr. i) Gróf Tholdy

*) Az előbbi „közlemények” láthatók: a „Kolozsvári Közlöny” a „Magyar Polgár” mult s ez évi, valamint a „Kelet” folyó évi számaiban. B. V.

sino Istvánt saját családja czimerével e szavakban adományozza: „arma etiam seu insignia ipsius Domini et patris nostri et nostra; scutum et desuper galeam, de summitate ipsius galeae Leonis anteriorem medietatem ect., donamus” (I. Fej. Cod. Dipl. II. p. 304.) És hogy az oroszán e korban nem csak sisakdiszként, hanem mint valóóságos heraldikai alak a paizson is használtatott, bizonyítja még több eredeti pecsét, nevezetes aranybulla, u. m. Imre királyé, egy 1202-ben; s II. Endréé egy 1221-ben kelt okmányán (Pray Syntagma IV. T. 6. ábra és VII. T. 1. ábra.) Itt a pólyákon balról oroszánok láthatók; miért is e pólyákat folyóknak tartani nem lehet s így téves azon nézet, mely szerint Verbóczy után a pólyákat hazánk főfolyói képének tekintik. Mi módon jutott a pólya Magyarország czimerébe, vajjon nem Margit, III. Béla francia születésű neje, hozta-e be hozzánk hazájából, hol a pólya mint a heraldika egyik legegyszerűbb alakja számtalanszor előfordul a legkülönbözőbb czimereken. Egyébiránt a pólyás cimer más országokban is igen gyakran fordul elő, így a Nápolyi Caraffa grófi család is használja, még pedig három ezüst pólyát vörös mezőben (I. Siebmacher's grosses Wappenbuch XII-es Supplement. Tab. 12.) Ellenben miért tűnt le az oroszán II. Endre után nemcsak a pólyáról, hanem általán az ország és Árpád ház cimeréről? ennek okát történelmünkben nem találjuk, de hogy a XIII-ik század 5-ik tizede óta csak is az egyszerű pólya tekintetik az Árpád ház cimer-alakjának: ezt e ház valamennyi ránt maradt emléke bizonyítja.

Tekintve a két alkatrész közti viszonyt, eredetileg a kettős keresztnek adatott az elsőb-

Amália elmaradt kamatba 2 frt 50 kr. k) Gyújtó Lajos 100 frt után 1866 68-ra 15 frt. l) Gróf Bethlen Sándor 1000 frt 1871-re 52 frt 50 kr.

C. „Uj alapítványi” 100 frtról magán kötvényt adott be Halmágyi Sándor ur.

D. Öt éves szakra „részvénny kötelezvényt” adtak bé: T. Minorita házifőnök Lakatos Ottó, Báró Orbán Ottó, id. Gáti Gábor, Pongrácz Mór, Dr. Arányi Lajos, Pungur Gyula, dr. Salamon József, Kodolányi Antal, Tuba Lajos, Hajós János, dr. Horváth Mózes, Ferenczi Miklós, dr. Csiky Viktor, Moricz István, Váradik Károly, Balogh József, Nagy Lajos, Drágos Elek, Vöröss Sándor, Kalmár Tivadar, Kertész György, fogarassy ev. ref. egyház, dr. Bruszt, id. Rákosi József, Soltész Nagy János, Keul József, fogarasi Csizmadia Czeh, Uzoni F. Izsák, Fülöp Elek, Toth Lőrincz, Svaiczter Sándor, Szász Béla, Derzi János, ifj. Elekes Károly, Czecz Miklós, dr. Antal László, Hunyadi Ferencz, Elekes György, Solymosy János, Bors Lázár, Seethal Ferencz, Baló Sándor, Csákány László, Telegdy Károly, Jancsó Lajos, K. Papp Miklós, Papp János k. r. tanár, Molnár Antal, Sárkány Ferencz, Szász Gerő, Sámí László, dr. Groisz Gusztáv, dr. Fischer Lajos, dr. Török Aurél, dr. Encz Géza, Sándor József, Kriza János, n. b. Incze Mihály, Ferencz József tanár, Cseh Lajos, Gyergyai Ferencz, Szentes Márton, Olasz Károly, Szász Domokos, Szabó Károly Szilágyi Ferencz, Záreczky Jenő, Boér Bálint, külön-külön évenként 5 frt részvénydíj fizetése kötelezettsége mellett.

Midőn az elősoroltakkal a nyilvánosság előtt beszámolok; a hátralékosok iránti figyelemből, tisztelettel feleltem azt is, hogy az egyenkénti felszólítások is már utnak indítottak. S ha azoknak sem lenne eredménye; a választmányunk kötelessége leend a közgyűlésnek ez ügyre vonatkozó határozata értelmében eljárni. A hátralékosoktól függ tehát, hogy e kötelezetlen kötelesség teljesítése meg se kezdessék.

Kolozsvárt october 11-kén 1871.

Bányai Vitális, muz. pénztárnok.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, október 20.

— A törvényszékek személyzetének száma, mint halljuk, most áll elhatározás alatt. Az előbbi terv szerint az erdélyi részekben Kolozsvár, Marosvásárhely, Szeben, Brassó, Dézs meg Fehérvár kapott volna 6, a többi törvényszék 3 bírá. Ujabb hírek szerint azonban Kolozsvár és Marosvásárhely 8, Szeben, Brassó, Dézs meg Fehérvár 4, a többi törvényszék pedig 3—3 bírával lenne ellátva. A takarékoságnak mi is nagy barátjai vagyunk ugyan, alig hisszük azonban, hogy ily szűkös személyzettel oly munkahalmazt, mint a mekkora országárszánkban van, ellátni lehetne. Nem sokára visszatérünk e tárgyra.

— Gr. Eszterházy Kálmán kolozsmegyei főispán a megyei bizottmányt jövő hó 6-dikára hívta össze. Tárgya lesz az 1870-ik évi

ség a pólya fölött, I. Mátyás király koráig; mert midőn mindketteje megjelent együtt, amaz nagyobb mérvben és díszesebb helyen volt előadva. I. szokás ingadozni kezd ugyan már Zsigmond alatt, hanem mégis csak úgy, hogy a királyok czimere többségén, kivált a pecséteken, az elsőbbség még gyakrabban a kettős keresztnek adatik; de I. Mátyás óta a mai szokás áll be, kivált az osztrák ház alatt, míg Bocskay István és Bethlen Gábornál, kik a maguk és Erdély czimerén kívül a sajátképi Magyarországét is használták, még a XII-ik században is a kettős kereszt, a négyezett (quadrirt) paiza első, a pólya pedig harmadik helyen jelenik meg (I. Bedeus die Wappen u. Siegel d. Fürst. v. Siebenb. 1838.)

Eleinte a kettős kereszt egyszerű számmolyon áll, vagy hordott keresztként póznába illesztendő hegyes alsó véggel adatik elő; a hármas halomnak első megjelenését (Fenena pecsétjének csekély domborodását annak még nem tartjuk) Ágnes királyné és Otto pecsétjein látjuk. Mindkettő bajor születésű, Bajorországban pedig a hármas-halom mindennapi, miből világos, hogy azt nem tekintjük Tátra Fátira, Mátra képeinek. A számtalan czimeren, előforduló hármas-halmot sok heraldikus kalvária-hegyeként tartja; többnyire pedig egyenesen az itt emelkedő vagy növekedő állatnak egyszerű állványaként van használatva.

A hármas-halom és kettős kereszt közti koronával elég korán találkozunk: ugyanis már I. Lajos király egyik érmén, de későbbben ez ismét kiment a szokásból, mely csakis I. Mátyás óta vált állandóvá. E korona mindig a középkori lilimos volt.

Ily középkori lilimos koronát tettek fel

42. t. cz. értelmében a szervezési munkálataira vonatkozó intézkedések megtétele.

— **Dobokamegyébe** kebeleztetett billaki és nagy saji határt a felette nagy árvíz több helyeken eliszapolta, később pedig Nagy-Sajó, Alsó-Sebes, Felső-Sebes, Fris és Ardány községek felett borzasztó nagy jégvihar dühöngvén, nevezett községek lakóinak őszi és tavaszi terményei fölötti reményeit csaknem egészen megsemmisítette, ugyanígy, hogy az őszi beálltával a legnagyobb inségnek néznek elébe, egyedül Nagysajó községében 22730 frtra becsültetett a kár. A m. kir. belügyminiszter felhívta ennél fogva a törvényhatóságokat, hogy saját területükön a károsult lakosok felségelésére könyöradományokat gyűjtsenek.

— **Fogarassy Mihály** püspöknek Fehérvárt közelebb érdekes vendége volt, t. i. Bonnaz Sándor csanádi püspök, ki f. hó 16-án este érkezett oda meg, s a káptalan s más papok tisztelgését fogadta; másnap meglátogatta a székesegyházat, az apácák intézetét, s egyévi nevezetességeket, 18-án pedig Radnára távozott.

— **Gr. Mikes Benedek** a szentgyörgyi g. keleti egyház templomának ablakaihoz szükségelt üvegtáblákat ingyen ajándékozván, ezen nagylelkű tettetért az illetők a nemeslelkű grófnak a „Nemeré”-ben köszönetet szavaznak.

— **A hátszegi leányiskolára** vonatkozólag gr. Karácsonyi Guidó írásban nyilatkozott, hogy a Rudolf főherceg tiszteletére általa tett 100 ezer forint alapítványnak 1872-iki kamataiból jelentékeny összeget fog juttatni említett iskolának. Reményi Ede is megígérte, hogy ez év folytán Liszt közreműködésével Pesten hangversenyt fog adni, a hátszegi leányiskola javára, mely műestélynek rendezésében a pesti nőegylet is résztvevő, mely egyetnek tagjai Pauler miniszternek is felkelték figyelmét a nemzeti intézet istápolása, és azon segély megadására, melyben a boldogult emlékü b. Eötvös részesítette az intézetet.

— **Alsó-Rákoson** folyó hó 10-én Klein testvérek és Seppel cégű bankház be kellett volna, hogy vezettessék, a m. vásárhelyi banktól vásárolt gr. Bethlen Mihály-féle erdő rész birtokába. A birtokba vezető bizottságot az alsó-rákosi lakosság felfegyverkezve fogadta, és oly fenyegető állást vett, hogy az egész bizottság jónak látta kereket oldani; a kemény vereségtől csak is jó lábuk mentette meg. A kiküldött tisztviselő katonai segítyt kért a birtokba való bevezetéshez.

— **Háromszéken** nagyon pusztulnak a lovak, még pedig a nemes fajtájuk. Betegségek torokbaj. Tamásfalván 29 ló pusztult el már ezen betegségben.

— **Pojána és Szelistye** közt állítólag egy rablóbanda alakult, s a környék lakosságát nagy nyugtalanságban tartja. A múlt napokban feltörték egy pojánai lakos házáat s néhány 100 forint magukkal vitték. Betörték a község hivatalba is, felverték a községi pénztárt, de nem találtak benne pénzt.

— **Népszínháza lesz Pestnek.** Pest város közgyűlésén tegnapelőtt tárgyalták Steiger Gyula képviselő indítványát, ki egy épüendő

egész czimerpaizsra is, még pedig ide s tovább is az Arpád-házi királyok; még határozottabb pedig I. Lajos koronás vérté egy „pra Slavonia” vert érmen, továbbá egy pecsétlen, melynek körirata „Sigillum Regnicolarum Hungariae”, s mely egy, 1384-ben készült okmányon látható (l. Pray Synt. X. T. 9. ábra).

A magyar királyi koronát a pecséteken csak lassan-lassan kezdtek másolni. Ehhez némileg, de csak némileg, — kettős abroncsával és félkörű lemezekével, — hasonlít II. Ulászlónak pecsét-cimere (l. Pray XIII. T. 4. ábra.) Koronánk hübb képe azonban csak is az országrák-ház alatt lett szokásos.

A paizs és koronartartók is változtak. Legrégibb vértartóként tekinthetjük a sárkányt, Róbert király egyik pecsétjén (l. Pray I. T. 6. ábra.) későbbben kedvenc struczmadara is is megjelenik e szereppel, ép úgy a griff is, sőt I. Lajos és Mária királyné pecsétjén, a struczon kívül meztelen nő által tartott paizsot is látunk (az előbbi l. Pray II. T. 1. ábra, az utóbbi az országos levéltár egyik pecsétjén.) Még későbbben állandó vértartó alakká az angyal lett. Ilyennel találkozunk Zsigmond király egyik pecsétjén (1397-ben); az angyal itt az általa tartott vért fölött jelenik meg. Erzsébet királyné pecsétjén (1441-ben) egy angyal tart két vértet, a magyar és osztrák pólján. Három angyalt paizstartóként először használta I. Mátyás király ugynevezett „sigillum majestaticum”-án, s e szokást tartotta II. Ulászló is. Országos czimerünknek vértartójaként tehát három angyalt tekinthetünk.

(Vége követk.)

magyar népszínház számára ingyen telek adományozását, s az ügy intézésére bizottság kiküldését hozta javaslatba. E művelődési és nemzetiügyi szempontból egyaránt fontos ügy nagy rokonszenvenvel találkozott, s nemcsak a képviselői padok teltek meg, hanem a tanács-terem karzata is tömve volt hallgatókkal. Többen hozzászólván a kérdéshez, Gyöngyössi főpolgármester kijelentette, miszerint a közgyűlés magáévá tette Steiger indítványát. A főpolgármester ezután az ügy intézése végett tizenkét tagból álló bizottságot hozott javaslatba, mely az ő elnöke alatt rögtön meg is alakult.

— **A városi közgyűlés** a néptanítók folyó évi november hó 2-4-én tartandó gyűlése s alakuló egyletének javára 100 frtot szavazott meg. Ugy értesültünk, hogy a helybeli pénz intézetekhez is: mint a Kisegítő, Zálogkölesön, Victoria és Takarékpénztárhoz is folyamodtak írásosan az illető szervező bizottság tagjai s e pénzintézetek közül a Kisegítőpénztár válaszmánya 25 frtot meg is szavazott és nyugtájára kézbesített is az albizottság elnökének. Éljen!

— **Brenner Jeni** már említett első föllépte holnap lesz, Lammemoori Luciában.

— **Értesítés.** A kolozsvári állami tanító képezdéhez (majorok közt gr. Lázár féle kert) 6-12 éves fiú- és leány gyermekek számára egy vegyes gyakorló és minta vegyes népiskola —, a tanítónő képezdéhez (külmagyar utca br. Radáké féle ház) 6-12 éves leány gyermekek számára leány népiskola állíttatik be. Az irt iskolákban a gyermekekért semmi tandíjt sem kötelesek fizetni a szülők. A beiratás f. évi november 5. napján kezdődik mindenki képezde helyiségében, az illető igazgatóknál. A miről midőn a képezdék igazgató tanácsa a szülőket értesíti, egyszersmind figyelmeztetni siet, hogy gyermekeik növelése és tanítása érdekében e kedvező alkalmat felhasználni siessenek. A képezdék igazgató tanácsának megbízásából Kovács Antal, a tanács jegyzője.

— **Szinügyünk egy barátjától** a következő figyelmet érdemlő sorokat vettük: „br. Orcey Bódó, a pesti nemzeti színház intendansa — mint már említők — közelebről Kolozsvárra érkezik, hogy Kassainé Jászai Mari aszszony tehetségéről személyesen is meggyőződjék, s másodsorban, hogy színészeink közül kiszemelje a pesti színházhoz kiszemelendőket. A „Magyar Újság” ez alkalmat nem is szalasztja el anélkül, hogy ne hívja fel az intendans ur figyelmét Kassainé s Eichner Anna kisasszonyra, „ki mint szende színésznő a pesti nemzeti színháznál legjobban betöltené azt a helyet, melyen a sok aspirans közül eddig egy sem volt képes megállani.” Üdvözlünk Orczi báró ügybuzgalmát s méltányoljuk a „M. Újság”-nak gondosságát. Csak egy körülményre kívánjuk a nemes báró s az idéztük lap figyelmét felhívni. A pesti nemzeti színházról újabb időben követett szerződési rendszer sem a fenn nevezett intézetnek, sem a magyar művészetnek nem igen válik előnyére. Orczi báró már máig is annyi színészt és színésznőt szerződettett hatra-vakra, hogy egy némely közülük hetekig pihen a heverés kényszer vánkosán, s ily uton paragon marad a vidéktől elvont számos tehetség, mely a provincián máskülönbön előbb-utóbb a művészet magaslatára küzdött volna fel magát. Tessék csak végig nézni a nemzeti színház személyzetén, s azután itélni affelelt, használt-e színművészetünknek az a kalákában üzött szerződési hajhászat, a rendszer, mely elég egyoldaluan konfundálja a pesti nemzeti színház momentán érdekét a nemzeti művészetével? — Színművészeink is igen jól teszik, hogy „a pesti nemzeti színház tagja”-szép czímért jövőjüket nem tessik kockáztatni, s ha Bóér Emma kiasszony és Kovács Gyula ur által — kik saját károkra okolt magyarok — a pesti fényes érem má s i k lapját is megmagyarázták megokolni. Azt hisszük ezt Kassainé és Kassai, Mátrai B. Béla és Eichner Anna, ki-ken kétségkívül megfogadnák Orczy báró ügybuzgó szeme, k é t s z e r i s megfontolják. A mi különösen Eichner Annát illeti, tehetségeire nézve teljesen egyértelmű a „M. Újság”-gal. A kisasszony már is határozottan meghódította közönségünket, a mi nem is esoda, ha meggondoljuk, hogy a múlt évben a naiv szerepkört Danéz Nina töltötte volna úgy, a hogy be. Eichner Anna igen értelmes, szorgalmas színésznő. Készületlenül sohasem lép a deszkákra, s összes játékán megérzik, az átgondolt, tervszerű alakítás. Kis termete hátrányát hamar feledtetni beszédes szeme, s a néha rajt erőt vevő elfoglaltságot nyomban helyreüti egy-egy kitűnően kivitt jelenettel. A rutinhiány egyébként is oly hiba, melyen egy tehetséges színésznő minden fellépéssel csak javít. Hangja az, mi Eichner Annánál még sok kívánni valót hagy maga után. Nem elég hajlékony arra, hogy a változó medélyhangulatot minden fokozatán a kellő muencirozással juttassa érvényre. S nem oly erős, hogy a nagyobb szerepekben elne bágyadna Hangja művelésére, s kímélésére sok gondot kell még a t. kisasszonynak fordítani. Egyébiránt Eichner Anna még oly kora, melyben organumának erősülése igen is valószínű. Ma azonban a

pesti nemzeti színház nagy, és nem a legkitűnőbb akustikájú helyisége nehéz próbára tenni organumát. Egyébiránt s z e n d e színésznők: Eichner Anna elég szerény is annak belátására, hogy a pesti hívogatóval szemben nekünk van igazunk. (Egy vendég kritikusa.)

— **Dr. Brandt József**, a helybeli orvos sebészeti tanintézet ujon kinevezett tanára az évet egy kiváló műtéttel kezdte meg. Egy öt éves gyermeknek gesztenyenagyságu követ operálta meglepő sikerrel. A gyermek a kitűnően sikerült műtét után teljesen vissza van adva az egészségnek.

— **A k-felhérvári rom.** kath. gymnasiumhoz a kolozsvári tanító képezdéhez rendelt Szöllösi István helyébe Csernyi Béla nevezett ki ideiglenesen tanárrá.

— **A szász-sebesi r.** kath. templom, mely M. Terézia által 1743-ban javított ki utoljára, szükségképen igényelvén a javításokat, annak eszközölhetése végett jelenleg adományok gyűjtetnek.

KÖZGAZDASÁG.

A gazdasági vándor-gyűlés fölolvásai.

I. Kodolányi Antal értekezése.

(Vége.)

Mily kevésbé érdeklődik azonban nálunk a gazdák közönség, saját legelőtöbb szükségait tárgyzó segédesszók iránt is: eleven példája az, hogy a Királyhágón inneni egyetlen cseléd-képezdéhez, mely a k-monostori tanintézet mellé van felállítva, ezeig felvétel végett csakis egy ifjú jelentkezett.

Ezen érzéketlenség és közöny ellen, mely népünknek általán minden oly eszköz iránt mutatkozik, a mi a szakismeret terjesztésére hathatna, leghatalmasabb fegyver a vándortanári intézmény. Küldessenek ki oly egyéneket, kik alapos elméleti és gyakorlati képzettség mellett a nép nyelvén, ennek fogalmaihoz alkalmazva, de egyszersmind az ügy horderejéhez méltó lelkesedéssel, buzditó meleg szavakkal, barátkoztassák meg a népet a gazdasági ismeretekkel; továbbá az egyes vidékek gazdasági és kereskedelmi viszonyait felismerve, oly tanácsokkal, utbaigazítással szolgáljanak, hogy ezek nyomán a nép a szakismeret hasznos voltáról meggyőződjék.

„Az ily vándortanárok a nép tűzhelyénél fölismerve a gazdaság fejlődésének akadályait, részint társulatok alakítása s vezetése, részint a szükséges államsegély kieszközölése, s helyes alkalmazása által rendkívül nagy befolyást gyakorolhatnak a nép gazdálkodásának emelésére. Például:

Segédkeznek nyújtana a vándortanár alkalmas-tenyésztőállatok beszerzésében; rávezetné a vidék figyelmét, valamely elhanyagolt, de odaillő gazd. növény termelésére, megismertetné ennek legokosabb mívelési módját, gondoskodnék jó vetőmagnak olcsó beszerzéséről s közbenjárna a termény elárúsítása körül is. A legszükségesebb gazdasági gépek beszerzésére társulatokat hozna létre. Megismertetné a népet a legjobb gazdasági folyóiratokat és könyveket, s gazdasági könyvtárak alakítására egyleteket szervezne. Hol egyes birtokok rendezésére felkértetnek: segítene, s igyekeznék a népet a tagosítás hasznáról meggyőzni. A gazd. statisztikai adatok gyűjtésében, s az országgyűlés által a mező gazdaság egyes ágainak emelésére megszavazott öszvegek miként felhasználásában: véleményét mondana; sath.

Hivatkozva azon kedvező eredményre, mely a vándortanári intézményt külföldön mindenütt kísérte: járuljon ezen gyűlés az erdélyi gazd. egylet utján a földmiv. ministeriumhoz azon további kérrrel is, hogy a vándortanárok az országban mielőbb neveztesse ki. Ha ezen kérelem folytán sikerülend Erdély részére egyelőre csak egy pár vándortanárt nyerni, vándorgyűléseinknek ezen egyetlen eredménye képes lesz ezek emléket megörökíteni, a hálás gazda-nemzedéknél!

„Felkérendő volna végre a közoktatási ministerium: hasson arra, hogy a néptanító képezdék és papnöveldék mellé a gazd. tudományok előadására egy-egy tanszék rendszerezessék; minthogy a néptanítók és lelkészek magok is jövedelmök egy részét földművelés által kénytelenek előállítani, s e szakban a népnek legközvetlenebb és legjobb tanácsadói, vezérei lehetnek.”

II. Lészai Lajos értekezése a tagosítás állásáról Erdélyben.

Lészai Lajos előre bocsátá, hogy a tagosítás, a valódi földterhermentesítés ügyének előmozdítása: nálunk nem az egyesek vagyoni kérdésének, hanem államcélzának tekinthető. — s miután a hajlam hozzá nem hibázik, hogy felvértezhezzük magunkat a hozzá mért erős akarattal és kitartással: mi sem szükségesebb, mint a helyzet kellő ismerete.

Egyenesen kimondá, hogy a tagosítás ügyének állapota nem felel meg a helyzet szükségének, s az ebbeli mulasztások védel-

mére felhozá agráriai viszonyaink történelmi fejlődését. — Feltűntet, hogy gazdasági rendszerünk mily végzettszerűleg lett a jobbágy-ságra alapítva; miként kelle e szövetségből az urbériség eszméjének kifejléni, s a birtokrendezés és urbéri rendezés miként fejlettek egy nyomorék testté kik mint a siami ikrek: kérelhetlenül egymásra utalva, kérelhetlenül gátolták egymást a szabad fejlődésben.

Feltűntet, hogy a jobbágyok szabad költözködésének az 1791-beli országgyűlés által történt kimondatása miként fejleszté a birtokrendezések eszméjét, mely azonban a század elején még csak approbatalis törvény szerinti határozatalként létesített imitt amott, a melyekben a tagosítás eszméje még ritkán fordul elő; a század harmadik tizedén innen adván csak némelyek dicséretes példát a tagosításnak birtokaikban eszközölt keresztülvitelével.

Felhozá értekez, hogy midőn az eszme már annyira ért, hogy az 1846-47-beli országgyűlés a tagosítás létesítését törvénybe iktatta, az 1848-at követő változások miatt a nagy munka meg sem kezdethezt, és 10 hosszú év veszett el, míg az urbéri nyitparancs szerint megengedett tagosítások az 1858-ban felállított es. k. urbéri törvényszékek előtt folyamba indulhattak.

A tagosításoknál küzdő érdekek megvédésére intézett tagosítási eljárás, az urbéri törvényszékek csekély létszáma, s a rövid idő, mely alatt e törvényszékek fennállottak, nem engedték, hogy nagy eredményt lehessen ez időből felmutatni; és még mostohább helyzetbe jutottunk volt az ideiglenes törvényszékek korában.

Ezek után örömmel üdvözölte és ismertette az újabb kormányi és törvényhozási intézkedéseket, melyek a tagosítási ügy előmenetelére fognak lenni, — s ezek folytán egy kimutatásban felmutatta az eddigi küzdelmek eredményét.

E kimutatás szerint a tagosítás keresztül van vive 83 helységben, folyamban van 135 helységben, és fel van tűntetve, hogy ezen kívül 1428. helységben vannak folyamban más-nemű birtokszabályozások, és ezen nagy munka mérnöki részének keresztül vitelére jelenleg 15 mérnök ajánlkozik.

Ezek után az újabb tagosítások által eszközölt új elhelyezkedésről nyilatkozott értekez, s kimondá, hogy a keresztül vitt tagosítások öszvesítés tekintetében a tagosítás céljának megfelelnek a nagyobb birtokok új elhelyezkedésénél, de a kisebb birtokok balítéletei miatt ezen jó eredmény a kisebb birtokok elhelyezkedésénél általában nem tapasztalható; ez utóbbiak ugyanis többnyire nem a lehető összesítést tűzik ki célul, sőt gyakran a nekik jutott birtoktöredékek eldarabolását tulajdonságra viszik.

A tagosított határok gazdasági előnyeiről szólván, kiemelte, miszerint ez az egyedüli út a tudomány vívmányainak a földművelési ipar körül érvényesíthetése, s felhozá a tagosítatlan állapot hátrányait, melyek legtöbb ékesszólással hirdetik a tagosítás előnyeit. — Felhozá az előnyöket, melyek a jószág tökéértékének és jövedelmének növekedése által közvetlenül érték a birtokosokat, de kiemeli különösen, hogy nagyobb szerű befektetések nélkül is azonnal, a tagosított birtokban minden darab földet, rendeltetéséhez mért művelés alá lehetett venni.

(Vége következik)

A gy-felhérvári piac árai october 14-én 1 ausz. mérő tisztabuza 6 ft 20 kr. rozs 3 ft 80 k. eleybuza 5 ft 10 k. zab 2 ft — kr. Széna 1 ft. 60 k. Egy 6 l fa 36 hüv. hosszú 12 ft 50 kr. Marhahus fontja 16 kr. Konyhaliszt 11 kr. Borsó mérője — ft 24 kr., lenese 4 ft 24 kr, paszuly — ft 12 kr.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Okf. 19-én 5%. Metalliques 100 frt 57.10 Kamat —. 5%. Nemzeti kölcsön 100 frt. 67.—. 1860. Kölcsön 96.80. Bankrészevény 764. Hitelintézet részvények 287. frt. 288.80 London 11 ft. st. 810 frt. 20 kr. Ezüst 117.75 Cs. kir. arany 5.66. — Napoleonor 946. 1/3.

Urbéri kötvények: Magyarország 79.50. Temesi 78.—. Erdélyi 74.—. Horváthországi 86.25.

Felölös szerkesztő Szász Béla.

Nyiltér*)

Nyilatkozat.

Minden félreértés kikerülése végett, kötelességemnek tartom nyilatkozatni, hogy az általam, és több birtokos társam által létrehozni kívánt kolozsvári országos sertés vásár, több oldalról történt felszólalás s a sertésenyésztésre nézve beállott kedvezőtlen viszonyok miatt — 1872-ről jobb időkre elmarad.

Kolozsvár, oct. 20. 1871.

Bethlen Géza.

*) E rovat alatt közölttekért csupán a sajtóhasználat iránt való felelősséget a szerkesztő viseli.

BÁNYAI SÁMUEL

kolozsvári szöcs-mester,

ajánlja a szöcs-mester-ég köréhez tartozó, minden névvel nevezhető
(356) **RUHA-RAKTÁRÁT.** (1—16)

Elfogad akár magán, akár postai uton minden szöcs iparágbeli megrendeléseket, s azoknak a legpontosabb és legutányosabb árban kiszolgáltatásukat saját felelőssége elvállalásával igéri. Továbbá ajánlja kitűnő **Persianer Bánkban és Tür süvegeit.**

Lakása Kolozsvárt, bel-magyarutca 428 ház szám alatt.
Raktára ugyancsak bel-magyarutca Biasini-ház 442 sz. alatt.

(350)

(2—20)

Az emberi nem százezrei köszönhetik szép hajukat
az egyes-egyedül létező
legjobb és legbiztosabb
hajnövesztőszer-nek.

Nincs már jobb valami

a haj

előmozdítására

mint a világ minden részében oly ismeretes s híressé lett, az orvosi kar által megvizsgált, a legfinnyesebb és legcsodálatosabb sikerrel koronázott, és **6 cs. kir. apostoli Felsége I. Ferencz József** Magyarország és Csehország királya s au z-

növéseinek

és fentartására,

trial császár stb. által 1865. évi nov. 18-án **15.810—1892.** sz. a. az összes ausztriai birodalomra s az összes magyar koronaországokra nézve császári királyi kizárólagos szabaddal kiténtetett

Reseda-göndörítő-hajkenőcs

melynek szabályszerű használatánál a fejtető legkopaszabb helyei is teljhajzatuakká lesznek, a szürke s vörös hajzat sötétszínűvé válik, csodálatos módon erősíti a hajtalajt, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra megakadályozja, s a hajnak természetes fényt ad, és **hullámszerűvé**

képezi és a legkésőbb korig megőrzi az őszüléstől. Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még fűdését is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasítással (hét nyelven) **1** frt **50** kr, postán küldve **1** frt **60** kr.

Ismét-eladók illő elengedésben részesülnek.

Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsiben

POLT KÁROLY

illatszerez és több cs. k. szab. tulajdonosnál

Bécsben, József város, piaristautca, 14 szám saját házában.

a hova minden írásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beküldése vagy postai utánvét mellett a leggyorsabban teljesíttetnek.

Főraktár: **Kolozsvárt: Wolff János** gyógyszerárán és **Csapó Sándor** nagy Bazárjában, és **Schiesz Károly** gyógyszerész-nél Balázsfalván.

NB. Valamint minden kitűnő gyártmányánál, úgy már ennél is utánzások és hamisítások kísértetnek meg, s ez okból kéretik mindenki, hogy vásárlás végett egyedül a fentebbi raktárhoz forduljon s **Polt Károly** bécsi reseda-göndörítő-kenőcsét világosan megismerje, figyeljen a fentebbi védjegyre.

!! Új naptárak 1872-re !!

Stein János könyvkereskedésébe **Kolozsvárt** megérkeztek és kaphatók:

Nemzeti nagy képes-naptár. Szépirodalmi és ösmeretterjesztő tartalommal, számos képpel. Szerkeszti Áldor Imre 1 frt.

Protestáns képes-naptár. Szerkeszti Ballagi M. 50 kr.

István bácsi naptára, vagyis családok házigazdájának és gazdasszonyoknak, népnevelőknek, helységi előjáróknak, iparosoknak való képes kalendárium. 50 kr.

Lidércz-naptár. Rémtörténetek, kalandok, bűnesetek, lélekjelenések, tündérregék, csodás tünemények stb. gyűjteménye. 60 kr.

Honvéd naptár. (Együttal katonai naptár.) A magyar nép számára. Szerkeszti Áldor Imre. 60 kr.

Nemzeti kortes naptár. (Balparti nép naptár.) Szerkeszti Borbács. 50 kr.

A „Népzaszlója“ naptára. Szerkeszti Áldor Imre. 40 kr.

Kossuth-naptár. Szerkeszti Honfi Tihamér. 40 kr.

Szerencse-naptár. Számos képekkel, világosított példával, utmutatással és tanácsal arra nézve, miként lehetünk e földön szerencsések? Szerkeszti Szerencsés Jenő. 60 kr.

Falusí gazda naptára. A földművelés, kertipar és gazdaság évi közlönye, föld-birtokosok, kertészgazdák, lelkészek, iskolatanítók és gazdatiszteknek ajánlva. Több szakértő közreműködésével szerkeszti dr. Farkas Mihály. 80 kr.

Magyar nők naptára. Szerkeszti Beniczky Irma. 60 kr.

Eladó leányok naptára. Szerkeszti Tóvölgyi Titusz. 50 kr.

Igazmondó naptára. 50 kr.

Az Atheneum kis képes naptára. 50 kr.

Barátfülek naptára. Szerkeszti Papamorgó. 50 kr.

Ugyanaz függelékek: Prédikációk a magyar nép számára. 80 kr.

Nevezzünk! Új humorisztikus naptár a magyar nép számára. 40 kr.

Határidő-naptár, mindennemű hivatalnokok, ügyvédek, jegyzők, orvosok, gazdatisztek, utazók és üzérek számára. 1 frt 20 kr.

Honvéd tárcza-naptár. Szerkeszti Darvas László. 50 kr.

Oesterreichischer Volkskalender. 60 xr.

Vogl's Volks-Kalender. 65 xr.

Steffens Volks-Kalender. Mit 8 Stahlstichen. 86 xr.

Notiz-Kalender für die Elegante Welt. 1 fl.

Löbe, Kalender für Haus- und Landwirthe. 1 fl 40 xr.

Nader, Medizinal-Kalender. 1 fl 40 xr.

Wiener Geschäfts- und Auskunfts-Kalender. 40 xr.

A francia nyelv

levélszerinti önképzése Robertson T.

tanmódja szerint. Irta Psenyeczki NAGY SÁNDOR, a francia és angol nyelvek nyilván. tanára, a debreczeni ref. főiskolában és egy miniszterileg engedélyezett tanintézet tulajdonosa.

Ára egy levélnek, azoknak, kik a leveleket f. é. október végéig megrendelik 25 kr., későbbi bolti ára 30 kr. leend.

(14—*)
Friss liptai túró!!!

Valódi **budai bor** egy meszelyes üveg 30 krajczár, egy fél kupás 60 krajczár. Asztali bor egy kupa 48 krajczár.

Karváz Gyula esemege-, fűszer- és bor-kereskedésében Kolozsvárt.

A hazai- és kül-irodalom legújabb termékei folyvást kaphatók és szívesen küldetnek házhöz megtekintés végett.

Ajándékoknak alkalmas
diszművek, gyémánt-kiadások és ifjusági iratok.

Olajnyomatu képek
diszes keretben
5 forinttól feljebb.

STEIN JÁNOS
könyv-, mű-, és hangjegy-
kereskedése
Kolozsvárt.

(206)

(16—*)

Térképek, földgömbök,
atlaszok és utazási kézikönyvek.

Legújabb hangjegyek
különbéle hangszerekre.

Legdúsabb raktára kötött és kötetlen könyveknek
a tudomány minden ágából és minden nyelven.

Előfizetések minden bel- és külföldi újságra, divatlapra és folyóiratra elfogadhatók.

Vidéki megrendelések
azonnal és a legpontosabban teljesíttetnek.

Gazdasági,
építészeti munkák

logtudományi
és
történelmi munkák.

Imakönyvek,
egyszerű vagy a legpompásabb
diszkötésben.

Mindennemű
Iskolai könyvek